

КУЧ-АДОЛАТДА

2012 йил,
13 апрель,
жума
№ 14 (371)

Ўзбекистон Республикаси Олий судининг ҳуқуқий газетаси

<http://www.supcourt.uz>

1998 йил 29 августдан чиқа бошлаган.

ИНСОН МАНФААТЛАРИ – ДОИМИЙ МУХОФАЗАДА

Мамлакатимизда кучли ижтимоий сиёсатни амалга ошириш янги давлат ва жамият қурисида асос қилил олинган ва амалда ўзини тўла оқдаган тамойиллардан биридир. Унинг мөнгияти шундаки, ахолининг барча, айниқса, ижтимоий ҳимояга муҳтоҷ қатламлари давлат ва жамиятнинг доимиий эътиборида бўлади.

Юртимизда аниқ мақсадга йўналтирилган ижтимоий ҳимоя тизими шакллантирилган. Аҳоли бандларни таъминлаш, ёлгиз кессалар, пенсиянерлар ва ногиронлар, кам таъминланганларнинг мансизли ижтимоий муҳофазасини таъминлаш ишлари изчил йўлга кўйилган. Ҳусусан, меҳнат бозорини ривожлантириш ва кенгайтиришга қаратилган изчил чора-тадбирлар туфайли ахолининг турмуш фаровонлиги тобора юксалиб бормоқда. Дарҳақиқат, бирор иш билан банд бўлган инсон нафақат ўзи, балки оиласига, жамиятга фойда келтиради.

Бу борада мавжуд корхона ва ташкilotлар билан доимий ҳамкорлик ўрнатилиб, бўшаётган ёки яратилаётган иш ўринлаш ҳақидаги маълумотларни ахолига етказиш ишлари изчил йўлга кўйилган. Бундай жойларда ўтказилаётган меҳнат ярмакаларининг аҳамияти катта бўлаёт. Утган йилда бир милионга яқин фуқаролар ана шу тарике иш билан таъминланди.

Жойлардаги Банддиккүн кўмаклашиб ва ахолининг ижтимоий муҳофазаси қилиш марказларida ҳам фуқаролар мурожаати алоҳидаги эътиборда. Иш сўраб мурожаати киляётган фуқаролар малақасига қараф жойлаштирилмоқда. Фуқароларнинг меҳнат бозоридаги рақобатта бардошлилигини кучайтириш мақсадида талаб кучли бўлган мутахассисликлар бўйича касбга тай-

ёрлаш ишлари ҳам давом этирилмоқда.

Давлат пенсия таъминоти тизими – ижтимоий ҳимоя сиёсатининг ўзвий бир бўлағи бўлиб, унинг ҳуқуқий асослари тобора мустаҳкамланмоқда. Мамлакатимиз давлат пенсия таъминоти қариялар, ногиронлар ва бокувининг йўқотган оиласига қамраб олган кенг кўламли ижтимоий тизимидан.

Мамлакатимиз фуқаролари «Фуқароларнинг давлат пенсия таъминоти тўғрисида»¹ конунда белгиланган тар-

тиба давлат томонидан пенсия билан таъминланиш ҳуқуқига эгадир. Пенсия конунчилигига мувофиқ, пенсия – шахсларга пенсия ўшига етиши, ногиронлигига ёки бокувинини йўқотганлиги муносабати билан бериладиган ойлик пул тўлови бўлиб, уни олиш ҳуқуқи конунда белгиланган шартлар ва мезёбларга мувофиқ аниқлашади.

Президентимиз 2011 йилнинг асосий якунлари ва 2012 йилда Ўзбекистонни ижтимоий-иқтисодий ривожлантиришининг

устувор йўналишларига бағишиланган Вазирлар Маҳкамаси мажлисida ижтимоий соҳани янада ривожлантириш, мамлакатимиз ахолисининг даромадлари ва турмуш даражасини муттасил ошириб бориш мосалалари доимиий эътибор марказида бўлиб келаётганини таъкидлайди. Масалан, ўтган йили республикамизда иш ўзи 20,2 фоизга, бюджет ташкilotлари ходимларининг иш ўзи, пенсиялар, нафақа ва стипендиялар микдори эса 26,5 фоизга ошиди.

(Давоми иккинчи бетда)

2012-yil – «Mustahkam oila yili»

Оила – камолот маскани

риш берилган.

Маълумки, Оила кодексининг 40-моддасига мувофиқ, никоҳдан ажратиш ҳақидаги ишлар судда эр ёки хотининг аризасига биноан даъво ишларини ҳам қилиш учун белгиланган тартибда кўрилади.

Энг муҳими, конунда судларнинг никоҳдан ажратиш ҳақидаги ишни кўришади эр-хотинни яратишни ва оиласига вазиятни согломлаштириш чораларни кўришига маҳбурлиги ҳақидаги талаб белгиланган. Бу бежиз эмас, албатта. Чунки оиласида бавзан арзимиздан сабаб билан жаҳлағ минганд эр ёки хотин ажрашиш масаласини кўтариши мумкин. Бирор муайян вақт ўтгач, улар бу кароридан афсусланиши турган гап.

(Давоми учинчи бетда)

Мамлакатимизда оиласи мустаҳкамлаш, эр-хотин ўтасидаги ҳуқуқ, ва мажбуриятлар тенглигини таъминлаш борасида барча шарт-шароитлар яратилган. Айниқса, бу борада ҳуқуқий асослар алоҳида ўрин тутади.

Жумладан, Олий суд Пленумининг 2011 йил 20 июнда «Судлар томонидан никоҳдан ажратиши оид ишлар бўйича конунчиликни кўйлаш амалияти тўғрисида»² қарорига кўра, судларга оиласи мустаҳкамлаш, эр-хотин ва фарзандларининг конун билан кўрилгандинг манфаатларини ҳимоя қилишдан келиб чиқкан ҳолда никоҳдан ажратиш ҳақидаги ишларни фуқаролик ишларининг энг муҳим турмурларидан бири деб ҳисоблаш ва бундай ишларни кўришга эътиборни кучайтириш лозимлиги ҳақида атрофлича тушунти.

(Давоми иккинчи бетда)

Мехроқибат, бағрикентлик халқимизнинг азалий қадриятларидан ҳисобланади. Зотан, ота-боболаримиз азал-азалдан ҳар қандай келишмочиликни муроса то мадора йўли билан ҳам этиши майқул кўрганлар. Жумладан, қўни-қўшини, эр-хотин ва бошқалар ўтасидаги келишмочиликларни ҳам этища томонлар муросага чақирилган. Мустақиллик йилларда бундай анъана ва қадриятларимиз янада ривожланаб, миллий конунчиликимизда ҳам акс этирилди.

Bag'rikenglik tamoyillari

Муросада ҳикмат кўп

2001 йил 29 августдаги «Жиной жазоларнинг либераллаштирилиши муносабати билан Ўзбекистон Республикасининг Жиноят, Жиноят процессал кодекслари хамда Маъмурӣ жавобгарли тўғрисидаги кодексига ўзгартиши ва қўшимчалар киритиш тўғрисида»³ конунга кўра, яратиш институтининг ёрқин инфодасидир. Хозирги кунда яратиш институти амалиётда ўзининг ижобий самарасини бермоқда.

Зоро, ушбу институт негизида одиллик ва инсонпаварлик, бағрикентлик ва кечиримлилар тайишлилари мухассамdir.

Маълумки, етказилган зарарни қоплаш, ўғирланган молмulkни қайтириш ёки қиммати унга тенг бўлган мол-мulkни олиб бериш, тонон пули тўлаш, дори-дармон олиб бериш, жабланувчидан кечирим сўраш ва конунда тақилеммаган бошча шаклларда яратиш инфодасидир.

(Давоми иккинчи бетда)

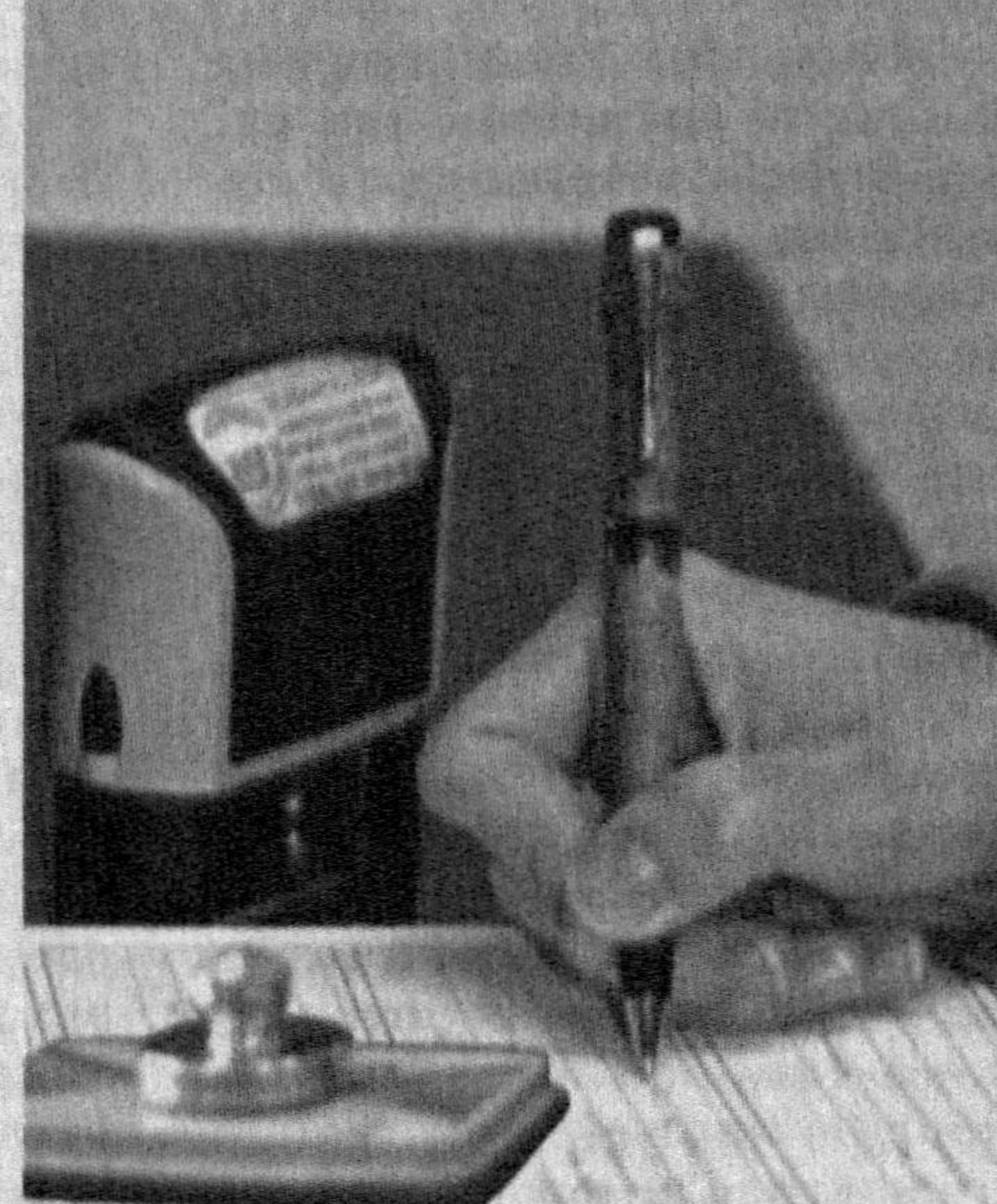
Oqinip ko'magi

Муқаммал шартнома у самарали фаолият кафолатидир

Маълумки, қишлоқ ҳуҷалиги соҳасида олиб бориляётган кенг кўламли ислоҳотлар жаравёнида шартномавий муносабатларни тартибида солишга ҳам алоҳида эътибор қаратилмоқда.

Айтиш керакки, шартномаларнинг конун талабига жавоб берадиган, аниқ ва равон тузилиши, шунингдек, унда акс этган талабларнинг тўлиқ бажарилиши томонлар манфаатига хизмат килиади. Шу маънода шартнома мажбуриятларининг бажарилмаслиги ёки лозим даражада бажарилмаслиги бўйича жавоб гарлигининг белгиланиши муҳим аҳамиятга эга. Чунки шартнома тарафларидан бири турли сабаблар билан зиммасидаги мажбуриятларни тўлиқ бажарса, бундан бошқалар зарар кўради. Колаверса, тарафларнинг шартномавий муносабатларда етари ҳуқуқий билимга эга бўлмаганилиги ҳам уларнинг ўзларига зиён етказади. Шу боис суд-хуқуқидорлари томонидан шартномалар тузилиши ва бажарилиши ҳуқуқий ёрдам кўрсатилиши ҳам айнан тарафлар манфаатларини ҳимоя қилишига қаратилганлиги билан аҳамиятлидир.

(Давоми иккинчи бетда)

Жамият ривожланган сари фуқароларнинг ўзаро ҳуқуқий муносабатлари билан бир қаторда мулкчилик шаклдан қатъи назар, хўжалик юритувчи субъектлар, кичик ва хусусий тадбиркорлик субъектлари ўтасидаги ҳуқуқий муносабатларни тартибида солиш, шунингдек, низоларни ҳал қилиш усувлари ҳам такомиллашиб бора-веради. Шу маънода, ривожланган мамлакатлар тажрибасида узоқ, йиллардан бўйи қўйланиб келинаётган низоларни ҳал этишининг муқобил усувлари иқтисодий низоларни кам чиким ва қисқа вақт ичидаги ўзаро муроса билан ҳал этиши йўли сифатида алоҳида аҳамиятта эга.

Istiqlol va imkoniyat

Медиация институти — низони ҳал этишининг муқобил усули

Миллий конунчилигимизни таҳлил этиш шуни кўрсатадики, айрим конун хужжатларида низоларни судга қадар ҳал этишига оид тартиб-таомиллар жорий этилган. Ҳусусан, Мехнат кодексининг 262-моддасига кўра, жамоа шартномасида, агар у тузилмаган бўлса, иш берувчи ва қасаба уюшмаси кўмитаси ёки ходимларни бошқа вакилларни тартибидаги келишувда меҳнат низолари комиссияларини тузиш мумкин. Баҳшарни ходим келишмовчилик мустакил рафишида ёки касаба уюшмаси кўмитаси ёхуд ходимларни бошқа вакилларни иштироқида иш берувчи билан бевосита олиб борган музокараларида ташкил этилган.

(Давоми учинчи бетда)

Fuqarolik qonunchiligi

Ерга оид низолар уларни судларда куришнинг ўзига хос хусусиятлари

Халқимиз табиат ато эттан неъматлар ичидаги ишон ва сувни қанчалик қадрласа, ери ҳам шунчалик ардоклайди. Бунинг боиси, ота-боболаримиз қадим-қадимдан асосан деҳқончилар билан машгул бўлиб, ернинг орқасидан ризқ-насиба топганлар.

Президентимиз табиби билан айтганда, «Ер Олио, таолонинг бебаҳо инъомидир. У том маънода одамларни бокади, кийинтиради. Бевосита деҳқончилар билан боғланган оиласарнинг эмас, балки маълум бир тарзда кишлоқ ҳуҷалиги билан алоқдор барча тармоклар ва унинг неъматларидан баҳраманд бўлаётган республиканинг барча ахолиси фаровон турмуш кечириши учун моддий негиз яратади. Айни вақтда, ер улкан бойли бўлгигина қўлмай, мамлакат

нинг келажигини белгилаб берадиган омили ҳамдири.

Шу боис бугунги кунда аждодлардан мероз анъаналар давом этирилиб, ердан оқилона фойдаланиш жамиятимизда амалга оширилаётган испоҳотларнинг ўзвий бир бўлаги ҳисобланади. Конституциямизга, Ер кодексига мувофиқ, ер – давлат мулки, умумиллий бойликдир, ундан оқилона фойдаланиш зарур ва у давлат томонидан муҳофаза этилади.

(Давоми иккинчи бетда)

Sabooq

Божхона назорати

бу борадаги қоидалар тинчлик-осойишталикни таъминлашга хизмат қилади

Мустақилликка эришганимиздан сўнг иқтисодий соҳадаги юксалишлар, мамлакатимизнинг хорижий давлатлар билан тенг манфаатларга асосланган ҳамкорликларни натижасида кўптина соҳалар қатори божхона фаолиятига доир мустаҳкам ҳуқуқий асосларни яратиш зарурати юзага келди. Ўтган давр мобайнида Божхона кодекси ва бошқа бир қатор конунг ҳуҷжатлари асосида божхона соҳасидаги муносабатлар тўлиқ тартибида солини.

Дарҳакиқат, ҳар бир мамлакат учун давлат чегараларининг дахлизилигини таъминлаш, ноңконунг йўллар билан турли маҳсулотлар, таварларни олиш учун ҳалқаро ҳуқуқ талаблари асосида замонавий конунларни юзлаб келишади. Чунки хомаше материаллари, таварлар ва бошқа кимматликларни талон-торож қилиб чет элга ўткашилини назорат килиш лозим.

(Давоми учинчи бетда)

